

Letno poročilo

o

deželni vinarški, sadjarski in poljedelski šoli

na

Grmu pri Rudolfovem

za

šolsko in gospodarsko leto

1888/9.

Spisalo vodstvo.

V Ljubljani, 1890.

Letno poročilo

o

deželni vinarški, sadjarski in poljedelski šoli

na

Grmu pri Rudolfovem

za

šolsko in gospodarsko leto

1888/9.

Spisalo vodstvo.

V Ljubljani, 1890.

I.

Poročilo o šoli.

A. Učenci.

Šolsko leto 1888/9. se je pričelo dne 12. novembra. V prvo leto so na novo vstopili naslednji učenci:

- 1.) Aleš Valentin iz Rašice pri Sv. Martinu na Gorenjskem,
- 2.) Bezenšek Ognjeslav iz Bukovja pri Frankolovem na Štajerskem,
- 3.) Bregar Janez iz Roba pri Velikih Laščah na Dolenjskem,
- 4.) Hladnik Ignacij iz Petkovca pri Rovtah na Notranjskem,
- 5.) Finz Beno iz Ljubljane,
- 6.) Kuralt Peter iz Velikega Mengiša na Gorenjskem,
- 7.) Modrijan Janez iz Planine na Notranjskem,
- 8.) Pezdirec Jožef iz Metlike na Dolenjskem,
- 9.) Potrbin Vekoslav iz Preženskih Njiv poleg Dol pri Litiji na Dolenjskem,
- 10.) Radelj Ivo iz Breze pri Trebnjem na Dolenjskem,
- 11.) Slapšak Dragotin iz Pijavice poleg Sv. Trojice pri Mokrogu na Dolenjskem,
- 12.) Vehovec Alojzij iz Žužemberka na Dolenjskem,
- 13.) Umek Franjo iz Hriba pri Vrhniki na Notranjskem.

Za praktikanta vpisal se je med letom Zajc Anton iz Bistrice pri Št. Rupertu na Dolenjskem ter 2. septembra vstopil.

Iz prvega v drugo leto so prestopili:

- 1.) Banič Franjo iz Hrvaškega Broda pri Škocijanu na Dolenjskem,

- 2.) Clarici Janez iz Breitenau-a pri Prečni na Dolenjskem,
- 3.) Globevnik Anton iz Škocijana na Dolenjskem,
- 4.) Karlovšek Janez iz Šmarjete na Dolenjskem,
- 5.) Kunstelj Jakop iz Polšice pri Gorjah na Gorenjskem,
- 6.) Lah Anton iz Loža na Notranjskem,
- 7.) Logar Otmar iz Rudolfovega na Dolenjskem.
- 8.) Šepic Alojzij iz Žabje Vasi pri Rudolfovem na Dolenjskem.

Izmed prvoletnikov so bili Bezenšek, Hladnik, Finz, Kuralt, Modrijan, Radelj in Vehovec skozi celo leto plačujoči učenci. Pezdirec je bil do 1. februarija plačujoč učenec, potem mu je pa veleslavni deželni odbor podelil deželno ustanovo.

Vsi drugi prvoletniki so uživali deželne ustanove.

Od drugoletnikov so bili plačujoči učenci: Clarici (vnanji učenec), Lah, Logar, Šepic (vnanji učenec). Ostali štirje so uživali deželne ustanove.

Šola je torej imela o pričetku šolskega leta 1888,9. 21 učencev, konec njega pa le 17 in enega praktikanta.

Javna preizkušnja je bila dne 29. oktobra, pri kateri sta gospoda deželni glavar dr. J. Poklukar in deželni poslanec c. kr. okr. sodnik Fr. Višnikar zastopala veleslavni deželni odbor.

V šolsko leto 1889/90. so vstopili na novo:

- 1.) Favetti Vinko iz Skrilj na Goriškem,
- 2.) Finžgar z Brezja na Gorenjskem,
- 3.) Hrovatin Anton iz Vipave (trga),
- 4.) Kadunc Janez iz Žužemberka na Dolenjskem,
- 5.) Karlovšek Fran iz Šmarjete na Dolenjskem,
- 6.) Kocjan Ivan iz Žirov pri Sežani na Primorskem,
- 7.) Kos Ernest iz Podsrede na Štajerskem,
- 8.) Košak Janez iz Žlogarske Gore pri Škocijanu na Dolenjskem.
- 9.) Petrič Leopold iz Dolenj na Vipavskem,
- 10.) Pogačnik Anton iz Srednje Dobrave na Gorenjskem,
- 11.) Rojic Anton iz Št. Pavla pri Zatičini na Dolenjskem,
- 12.) Škofic Vekoslav iz Št. Vida pri Brdu na Gorenjskem,
- 13.) Tršar Franjo z Vrhnike na Notranjskem,
- 14.) Zaje Anton iz Bistrice pri Št. Rupertu na Dolenjskem (prejšnje leto praktikant).

Šola ima sedaj 12 štipendistov, ker je slavni deželni zbor zneske štipendij od 120 znižal na 100 goldinarjev.

B. Učno osebje šolskega leta 1888/9.

a) Stalni učitelji:

Rihard Dolénc, vodja;

Viljem Rohrmann, adjunkt;

Jernej Černe, tretji učitelj, kateri je dne 1. septembra 1888. l. službo nastopil.

b) Pomočni učitelji:

Dr. Josip Marinko, c. kr. gimnazijski profesor v Rudolfovem, učitelj krščanskega nauka;

Otmar Skalè, c. kr. okrajni živinozdravnik v Rudolfovem, učitelj živinozdravilstva;

p. Otokar Aleš, frančiškan v Rudolfovem, brezplačen učitelj petja.

Ker je moral pristav V. Rohrmann dne 1. oktobra 1888. l. enoletno prostovoljno vojaško službo nastopiti, dovolil je vele-slavni deželni odbor, da ga je Franjo Štupar iz Vodice na Gorenjskem, kateri je dovršil višo kmetijsko šolo v Tečinu — Liebwerdu na Češkem, namestoval od 1. novembra 1888. l. do zadnjega oktobra 1889 l. (Gospoda Štuparja plačeval je g. Rohrmann sam.)

Učni red

deželne vinarske, sadjarske in poledeljske šole na Grmu je bil od sl. dež. zbora potrjen v XVI. seji dne 21. jan. 1888. l. in uveden s pričetkom šolskega l. 1888/9. za zimski tečaj od 3. nov. 1888. l. do konca aprila 1889. l.

I. t e č a j				II. t e č a j			
dnevi	ure	dopoludne	ure	dnevi	ure	dopoludne	ure
ponedeljek	7-8	poljedelstvo	1-3	ponedeljek	7-8	fika in metereologija	1-3
	8-9	geometrija	5-6	8-9	8-9	zemljemerstvo	6-7
vtorek	7-8	slovensčina	6-7	vtorek	7-8	rastlinarstvo	5-6
	8-9	kemiija	5-6	8-9	8-9	sadjarstvo	6-7
sreda	7-8	računstvo	6-7	sreda	7-8	kletarstvo	5-6
	8-9	trjarstvo	5-6	8-9	8-9	kemiija	6-7
četrtek	7-8	živalstvo	6-7	četrtek	7-8	rastlinarstvo	5-6
	8-9	kemiija	5-6	9-10	8-9	sadjarstvo	6-7
petek	7-8	ridninstvo	6-7	petek	9-10	živinarstvo	5-6
	8-9	trjarstvo	5-6	8-9	7-8	sadjarstvo	6-7
sobota	10-11	rastlinstvo	1-2	sobota	10-11	živinozdravilstvo	1-2
	11-12	kriščanski nauk		11-12	11-12	kriščanski nauk	
nedelja	8-9	nemščina *)		nedelja	8-9	nemščina *)	

*) Nemščina ni obližaten predmet.

Učni red

družine vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu, potrjen od vseslavnega deželnega odbora dne 13. maja 1889. l. št. 3444, za poletnji tečaj od konca aprila pa do novembra 1889. l.

I. tečaj				II. tečaj						
dnevi	ure	dopoludne	ure	popoludne	dnevi	ure	dopoludne	ure	popoludne	
ponedeljek	9-10	slovenščina	1-2	risanje	ponedeljek	9-10		1-2	risanje	
	10-11	kemija				10-11	zelenjadarstvo			
	11-12	geometrija				11-12	knjigovodstvo			
vtorek	9-10	računstvo			vtorek	9-10		1-2	zemljemerstvo	
	10-11	trjarstvo				10-11	živinarstvo			
	11-12	rudinstvo				11-12	kletarstvo			
sreda	9-10	rastlinstvo			sreda	9-10	sadjarstvo			
	10-11	poljedelstvo				10-11	kletarstvo			
	11-12	čebelarstvo				11-12	knjigovodstvo			
četrtek	9-10	slovenščina			četrtek	9-10	rastlinarstvo			
	10-11	živalstvo				10-11	sadjarstvo			
	11-12	trjarstvo				11-12	živinarstvo			
petek	9-10	računstvo			petek	9-10	knjigovodstvo			
	10-11	zelenjadarstvo				10-11	kemija			
	11-12	zemljepisje				11-12	kletarstvo			
sobota	9-10	poljedelstvo	1-2	nemščina *)	sobota	9-10	fizika	1-2	nemščina *)	
	10-11	fizika				10-11	živinozdravilstvo			
	11-12	krščanski nauk				11-12	krščanski nauk			
nedelja	8-9	nemščina *)			nedelja	8-9	nemščina *)			

*) Nemščina ni obliigaten predmet.

Pri praktičnih delih na polji, po hlevih, pri mlatilnici, v žitnici, po shrambah za krmo in gomolje (korenstvo), v vinski in kipelni kleti ter v tehnični delalnici navajal je učence šolski opravnik Peter Vrisk, kateri se je dne 1. septembra službi odpovedal. Na njegovo mesto je veleslavni deželni odbor vzprejel Antona Božiča, nekdanjega učenca deželne vinarske in sadjarske šole na Slapu, za opravnika. Nastopil je pa službo 1. januarija 1890 l. Pri delih na zelenjadnem vrtu, v drevesnici, sejalnici in trtnici navajal je učence vrtnar Janez Weble, pri delih po vinogradih pa šolski gornik Jurij Pelko.

D. Učiteljski tečaj.

Slavni deželni zbor je tudi za leto 1889. dovolil 480, visoko c. kr. naučno ministerstvo pa 400 gld. za tritedenski učiteljski tečaj. Pričel se je pouk 5. avgusta ter trajal do vstetega 24. avgusta. Tačas so bili vsi učenci na počitnicah. V tečaj je bilo vzprejetih naslednjih 15 učiteljev:

Janez Rudolf na Vrabčah pri Vipavi.

Franjo Golmajer v Loškem Potoku.

Ivan Raktelj pri Sv. Gregorji.

Fran Medič v Leskovci.

Ivan Kuhar v Trbojah.

Ivan Bajec v Polhovem Gradcu.

Franjo Črnagoj v Šmartnu.

Henrik Podkrajšek v Radovljici.

Josip Reich v Vinici.

Fran Gregorač v Metliki.

Fran Galé v Šiški.

Janko Likar v Št. Juriji pri Izlakah.

Janez Wochinz v Kresnicah.

Henrik Likar v Grahovem.

Josip Petkovšek v Godoviči.

Dne 18. avgusta na rojstni dan presvetlega cesarja udeležila sta se vodja in suplent Štupar z vsemi učitelji slavnostne službe Božje v župni cerkvi v Šmihelu.

O tem tečaju je vodstvo veleslavnemu deželnemu odboru predložilo posebno poročilo.

E. Tečaj za cepljenje ameriških trt.

Z dovolitvijo veleslavnega deželnega odbora napravilo je vodstvo dva brezplačna tečaja za cepljenje ameriških trt: enega za cepljenje nezelenelih, drugega pa za cepljenje zelenelih ameriških trt. Prvi je trajal 3 dni, namreč 21. 22. 23. marcija, drugi pa 2 dni, namreč 12. in 13. junija. Prvega se je udeležilo 34 poslušalcev, drugega pa le 7.

F. Izleti.

Izletov je bilo v šolskem letu 1888/9. zaradi epidemije (osepnic) le malo.

Dne 11. septembra je šel vodja s suplentom in z vsemi učenci v Št. Jarnej, ogledat si tamošnjo konjsko obdaritev in pa dirko. Ob žetvi so šli vsi učenci s suplentom na bližnje veliko posestvo gospoda Karola Grma na Bajnofu gledat, kako žanje novi žitni stroj „champignon“. Ob učiteljskem tečaju so vsi učitelji z gospodom deželnim odbornikom dr. J. Vošnjakom, kateri je k učiteljskem izpitu prišel, in z vodjo napravili en izlet v novi ameriški šolski vinograd v Smolinji Vasi, drugega pa v šolski vinograd v Trški Gori.

G. Preizkušnje.

- a) Učiteljska preizkušnja je bila dne 24. avgusta od 9. do 12. ure dopoldne. Veleslavni deželni odbor je zastopal deželni odbornik gospod dr. Josip Vošnjak, kot zastopnik visoke vlade udeležil se je tudi c. kr. okrajni glavar in vladni svetnik gospod Jos. Ekel ter deželni in državni poslanec g. prof. Fr. Šuklje. Gospodje učitelji so sploh prav dobro odgovarjali.
- b) Preizkušnja zavodnih učencev je bila dne 28. oktobra od 9. do 12. ure dopoldne.

H. Obiskovalci zavoda.

Dne 28. oktobra, to je v dan preizkušnje učencev, obiskala sta zavod navedena dva gospoda deželna poslanca, dne 16. novembra pa deželne vlade svetnik gospod Josip Dralka. Dne 10. junija ob razvitji zastave „Dolenjskega Sokola“ obiskalo je zavod jako veliko raznih udeležiteljev slavnosti.

I. Učni pripomočki.

Šola je naročena na štirinajst časnikov (nemških in slovenskih), katere smejo tudi učenci čitati. Z izredno podporo 800 gld., katero je leta 1888. visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo privolilo šoli, nakupilo je vodstvo raznih učnih pripomočkov, kakor knjig, stenskih tabel, zbir, mrčesov, kmetijstvu koristnih in škodljivih natrpanih ptičev, vzorcev in modelov, anatomijskih preparatov, kristalnih modelov, modelov sadnega cvetja i. t. d. Bivši plačujoči učenec Ivan Clarici je šoli podaril: 1.) okostnico glave domače mačke, 2.) okostnico koštruna s tremi rogovi, 3.) okamenine iz Trške Gore, 4.) morske školjke, 5.) herbarij trav, — njegov brat g. Karl Clarici pa krasno, veliko mrčesno zbirko, ki šteje več sto vzorno prepariranih žuželk.

Šola je pristopila z dovolitvijo veleslavnega deželnega odbora kot dosmrten ud k društvu sv. Mohorja.

II.

Poročilo o gospodarstvu.

A. Vinogradarstvo.

V Trški Gori smo zagnojili ter tudi ob enem v vrste pogrobalni eden veči kos starega vinograda tik pod zidanico in drugega niže zdolaj. Iz kamenja, pri tej priliki izstreljanega ter izkopanega, napravili smo pod zidanico dve jako potrebni škarpi. Tik pod zidanico izponeslo se je grobanje prav dobro, ne tako niže zdolaj, kajti črvi navadnega hrošča uničili so zelo polovico grebenic, ker so jim pod zemljo odgrizli vso mlado lubad. Sicer smo obdelali vinograd, kolikor ga ni po novem načinu uže v vrste zasajenega, po stari navadi. Obrezali so ga učenci ter tudi v vrste posajene trte povezali in uravnali. Na pomlad je kazalo trtje prav dobro, pozneje ga je pa peronospora kaj grdo napadla, tako da je grozdje kaj slabo dozorelo ali celo nič. Vrhu tega je pa še ob trgatvi in pred njo vedno deževalo, tako da je ravno najbolj dozorelo grozdje pognilo. Vodstvo je dalo napraviti tik zidanice precej velik vodnjak za nabiranje kapnice, katera bi rabila ob škropljenji trt zoper pero-

nosporo. Popraviti je dalo vse tri s Slapa prinesene škropilne aparate, naročilo modre galice, katere pa ni bilo več dobiti. Ravno takrat, ko bi bilo trte škropiti, pa je vodja obolel, da je moral v Toplice, in tako nismo škropili. Škropiti pa bi tudi že tako ne bilo mogoče, kajti kakor navlašč ni takrat nič deževalo, tako da v vodnjaku ni čisto nič bilo vode. Iz Krke gori pa je tudi ni mogoče bilo voziti, kajti spomladanjski nalivi so pot v Trško Goro tako pokvarili, da ni bila za vožnjo. Pa tudi zaradi tega ne bi bilo mogoče škropiti, ker ni bilo udobiti modre galice.

Vse potrgano grozdje smo speljali domov ter ga tako le porabili: Moštu najbolj zrelega belega in najbolj zrelega črnega grozdja, katero smo takoj po branji izmastili ter maščino prilili k belemu grozdju (izpodlili, kakor pravijo), pridejali smo toliko sladorja, da je dosegel 12 ‰. Po naravi ga je imel le 8 ‰. Tako smo napravili sicer še vedno dosti kislo, vendar toliko alkoholno vino, da se ni bati, da bi se pokvarilo.

Takoj po trgatvi smo tik nad zidanico pričeli prekopavati (rigólati) prvi novi pašen vinograda. Prekopavali smo do 80 ‰m globoko in prekopali pred zimo ne še do polovice, kajti skalovja, katero je seveda vse bilo treba izstreljati, skoraj ni nič manj, nego zemlje. Iz izstreljanega kamenja smo sezidali dva metra visoko ter eden meter debelo podzidje pod pašnom in nad pašnom. Novi vinograd bode meril čez 1200 m². Zasadili ga bodemo z ameriškimi požlahtnjenimi trtami. Podloge bodo riparije, cepiči pa nekoliko bela tičina, nekoliko žametasta črnina in rulandec.

V Smolinji Vasi (Cerovci) v delu „Krivlja“ prekopali smo na jesen 1888. in spomladi 1889. leta 1851 m² zemljišča ter tako napravili drugi pašen. Zasadili so novi pašen učenci sami z jorkmadejrovimi biljami, katere so se krasno izponesle. Komaj 5 ‰ se jih ni prijelo. Mej trtami smo zasadili neki vipavski pritlikav fižol, kateri je prav fino obrodil. Okoli novega drugega pašna ter tudi okoli prvega in onega v „Dolgem“ zasadili smo z najboljšim uspehom češplje. V pašne same smo posadili v vsakega po 2 vrsti marelic in renglot.

Doma smo prekopali na zaledinjenih njivah pod kozolci tretji oddelek ameriškega vinograda, ki meri 1340 m², ter ga zasadili nekoliko z enoletnimi v domači trtnici vzgojenimi bil-fami trte solonis, nekoliko pa s ključi, kupljenimi od g. L. Beera v Murhofu na Štajerskem. Sadili so učenci, prisipajoč nekoliko komposta. Po sosednjih dveh uže leta 188. zasajenih oddelkih ameriškega vinograda rasle so trte (riparija in jorkmadejra) tako bujno, da smo jeseni od njih pridelali uže 18.900 ključev. Vsled ukaza veleslavnega deželnega odbora dali smo jih 7500 brezplačno Vipavcem, ostale pa bodemo posadili v novem vinogradu v Trški Gori ter porabili za cepljenje v roki in polaganje v trtnico. Eden oddelek ameriškega vinograda z leta 1888. smo nekoliko pognojili jeseni, nekoliko pa še po zimi, ker je bila voljna, prav dobro s kompostom, drugi oddelek bodemo leta 1890., tretjega pa 1891., in sicer oba s kompostom.

V trtnico smo vložili vse domače ameriške ključe riparije in jorkmadejre, kolikor jih nismo ob tečaji za cepljenje trt brezplačno razdelili med udeležence. Vanjo smo vložili tudi 1036 z rulandovimi cepiči v roki požlahtnjenih ter potem v jamo povezenih ključev riparije in eden sortiment brez cepljenja dobro rodečih ameriških trt, katerega smo iz Ogleja na Primorskem naročili. Cepljenje se ni še do polovice izponeslo dobro, kajti ključi so bili, ker na domačih trtah uže v prvem letu pridelani, proti cepičem večinoma predrobni. Sortiment se je prejel veliko bolje.

B. Sadjarstvo.

V jabolčnem sadovnjaku pred gradom smo med 7 vrst jablan posadili češplje, tako da stoji med dvema jablanama po ena češplja.

V sadni sejalnici smo prekopali, zravnali ter razdelili od druge polovice toliko sveta, kolikor ga je iz leta 1888. ostalo še neobdelanega. Tako smo dovršili sejalnico. Tri table smo zasejali z jabolčnimi in hruševimi peškami. Okoli vseh oddelkov I. polovice zasajene kutne smo, ne oziraje se na okulacije leta 1888., požlahtnili še edenkrat s cepiči sortimenta jako finih namiznih hrušek. Cepiče smo kupili s špalirnega vrta barona

Baba v Weidlingu pri Dunaji. Požlahtnitve so se izponesle prav povoljno, ter bode leta 1890. že mogoče, začeti razne oblike kordonov vzgajati. Okoli posameznih oddelkov št. II. bomo nasadili ivančke, kupljene od g. W. Klenerta v Gradci, in sicer zato, da si vzgojimo jabolčnih kordonov. V drevesnici smo zasadili tablo št. III. s sadnim drevjem, namreč z jablanami in hruškami, po zimi v roki požlahtnjenimi, s češnjami in nepožlahtnjenimi češpljami.

Na prvi tabli smo požlahtnili jablane, hruške (v drugič) in češnje, kolikor so krone visoke. Kostanje smo jeseni vse izkopali ter jih v zapadno lego starege vinograda v Smolinji Vasi presadili. Požlahtnitve so se izponesle prav dobro. Mali trikotič drevesnice zraven prve table je zasajen z mandlji, slivami in mirabolanami. Mandlje smo z okulacijo požlahtnili z breskovimi cepiči, isto tako slive z marelicami. Požlahtnitve so se dobro izponesle, toda kaj kasne so, po zimi pozebejo breskve ter tudi marelice do tal. Zato bode kazalo breskve in marelice le na pomlad požlahtnjevati, jeseni pa vselej vse izkopati in oddati.

Na jesen smo začeli prekopavati IV. tablo ter smo jo, ker je vreme bilo ugodno, po zimi vso prerigolali. To delo je pa bilo jako drago, kajti izstreljati smo morali do dve sto voz kamenja, zemlje pa napeljati.

Sadja ni bilo v letu 1889. na vsem šolskem posestvu niti za eden krajcar vrednosti, le orehi so prav dobro obrodili.

C. Poljedelstvo.

Njive pod kozolci, parc. št. 344/1, obdelali smo tako le. Na prvi najspodnjejši je bil mangold prasičem za krmo, na drugi poletnji lan, na tretji, četrti in peti krompir, na šesti najvišji pa buče.

Na jesen smo vse tri njive, na katerih je rastel krompir, ter tudi njivo, na kateri so rasle buče, obsejali z zimsko pšenico.

Na teh njivah pod kozolci bomo konec leta 1890. vpejlali poseben kolobar za tiste rastline, katerih pridelujemo po bolj malo in najbolj glede na prasičjo rejo. Ta kolobar bode naslednji:

1. leto ozimna rž za prvi, repa za drugi pridelek.
2. leto lan za prvi, vmesno korenje za drugi pridelek.

3. leto oves.
4. „ buče.
5. „ mangold.
6. „ mangold.

Na njivi, parcelna št. 347/1, imeli smo s strojem sejano zimsko pšenico, katera je na oči lepa, celo krasna bila v vsakem oziru, toda ob mlatvi pa se je pokazalo, da je bilo dosti klasja ali čisto glubega, ali pa ni hotelo nepopolnoma zrelo zrnje iz plev, to pa zato, ker so črvi poškodovali stebela. Pod pšenico vsejana štajerska detelja domačega pridelka razvila se je kaj lepo. Boljšo pšenico smo prodali, slabejšo pa doma porabili. Slamo smo zelo vso pokrmili in le malo je imeli za steljo. Detelja je dala eno precejšnjo košnjo. Na njivi, parcelna št. 347/2, bila je štajerska detelja, katero smo trikrat kosili, po tretji košnji pa njivo preorali ter jo tako za koruzo leta 1890. sprašili. Za košnjo v tretjem letu ne bodemo nikedar več štajerske detelje pustili čez zimo, kajti izkazalo se je na sosednji njivi (parc. št. 347/3), na kateri je bila leta 1888., da je po zimi toliko pogine, da je nikakor ni vredno za še eno košnjo v tretjem letu puščati. To pa še posebno nikakor ne kaže pri kolobarjenji, kakeršno imamo po šolskih njivah, kajti po štajerski detelji sejemo turščico brez gnojitve, za njo mora pa njiva za časa biti prosta, najbolje, da je uže na jesen preorana. Na njivi, parc. št. 347/3, sejali smo navadno po štajerski detelji turščico, in sicer brez gnoja. Sejali smo jo s sejalnim strojem (Garet-ovim), obdelovali pa z okopačem in osipačem. Da ni bilo črva, bil bi pridelek obilen, tako je pa dobro tretjino požrl podjed, isto tako fižol. Pri oranji smo za plugom pobirali črve. Štirje učenci so jih v enem dnevi nabrali velik zvrhan jerbas. Lepo je bilo videti, kako so jih med oranjem pobirale pustolke, srake in vrane, katerih je bilo na stotine ob enem na njivi.

Na sosednji njivi, parc. št. 347/5, sejali smo s sejalnim strojem krmsko peso. Vzkalila je prav povoljno, pozneje so jo pa črvi zdelali tako, da smo jo namesto 60 do 70 pridelali le 28 voz, in še ta je bila vsa objedena ter je močno gnila. Črvi so pa tudi uničili med peso posejani fižol skoraj do cela. Po pesi smo vsejali s sejalnim strojem zimsko rž, katera se

je pred zimo še tako krasno urasla, da je ni bilo enake daleč na okrog. Pičli obrodek pesni čutili smo v gospodarstvu jako pri prasičji, posebno pa še pri goveji reji. Zato smo morali število goved zmanjšati (odpravili smo dva vola) in pomagati si s krmili, na katera bi sicer niti ne bili mislili, kakor z otrobi, ajdovico, plevami. Na njivi, parc. št. 347/6, rasla je krasna zimska rž, katera je pa žal po nekatera mesta grdo polegla. Rž, po krompirji najboljši šolski pridelek, smo prodali, slamo pa porabili za popravo strehe na zidanici v Trški Gori. Po rži smo to njivo obsejali na široko z japonsko ajdo, katera je prav fino obrodila, dasiravno je je proti koncu uže slana precej uničila. Poletnjega ječmena sploh ne bomo nikedar več sejali, ker tod ne rodi, ugonobi ga namreč vsako leto rja. Na parceli št. 347/8 smo tri mesta, po katerih smo leta 1887. izkrčili grmovje in skalovje, obsejali z ovsom, medenj pa nasejali še razne trave in detelje, tako da smo ta del izpremenili v travnik, in sicer z dobrim uspehom.

Na parceli, št. 353/2, namenjeni za bodočo ameriško trtnico imeli smo do repne in ajdove setve praho. Potem smo pa njivo pognojili ter je polovico s sejalnim strojem obsejali z repo in vmes pomešano zimsko retkvijo, polovico pa z ajdo. Ajda je dala prav obilen pridelek, repe so pa velik del ugonobile gosenice, vendar je je bilo dosti.

Šolsko gospodarstvo bode v bodoče glede njiv imelo dva kolobarija, manjšega že navedenega na šesterih malih njivah pod kozolci, večega pa na deveterih velikih njivah v ravnici. Kolobar velikih njiv se bode pa pričel šele pričetkom leta 1891., ker tedaj šele bode šolsko gospodarstvo imelo dosti gnoja. Veliki kolobar bode sledeči:

- 1.) krompir,
- 2.) rž z deteljo,
- 3.) detelja,
- 4.) turščica,
- 5.) oves,
- 6.) pesa,
- 7.) pšenica in za drugi pridelek ajda,
- 8.) oves,
- 9.) na eni njivi vedno lucerna.

D. Živinarstvo.

Dokupili smo leta 1889. goveje živine 3 glave od gospoda Baumgartnerja na fužinah pri Ljubljani, in sicer šele par mesecev starega junčka čiste švicke krvi za 45 gld. za pleme in pa 2 mlada vola za 243 gld. 50 kr. namesto prejšnjih 4 volov, katere smo prodali za 620 gld. Zaradi pičle krme smo po zimi l. 1889/90. imeli le eden par volov.

Vsled domače reje pomnožilo se je število krav za eno glavo (od 8 na 9).

Število telic pomnožilo se je tudi za eno glavo. Telet se je med letom skotilo 8, katerih redimo 3, namreč 1 rezanega junca in 2 telici. Ostalih 5 telet smo prodali mesarju. Konec leta imeli smo torej 9 molzних krav, eno brejo telico, štiri teleta (enega bikca, enega rezanega junčka, dve še nebrevji telici), enega bika in par volov. Konja sta ostala iz l. 1880.

Prasičev smo dokupili dve svinji čistega jorkširskega plemena od gospoda Jos. Lenarčiča na Vrhniki za pleme. Dalje smo dokupili na semnji v Rudolfovem 12 navadnih prasičev, da smo pokrmili obilo ukisano krmo, ostalo iz leta 1888. Teh smo pa odprodali pozneje, ko je bila krma pošla, 6 glav. Iz leta 1888. ostali so v svinjaku: eden čistokrvni jorkširski merjasec, ena svinja in dva prasiča.

Konec leta 1889. smo imeli v svinjakih: 1 čistokrvnega jorkširskega merjasca, 2 čistokrvni jorkširski svinjici (eno brejo) 4 križne svinjice, 2 križna prasička, 2 čistokrvna jorkširska prasička, 3 čistokrvne jorkširske svinjice.

Od poslednjih 5 prodali pa smo razen enega merjaščka vse.

Z prodajo mladih prasičkov, dasi tako finega plemena, ni dosti dobička, kajti ljudje finega plemena od navadnega ne razločujejo čisto nič in torej ga tudi draže ne plačujejo.

E. Zelenjadarstvo.

Na vrtu in nekoliko tudi v sadni sejalnici smo gojili razno kuhinjsko zelenjad za domačo rabo ter tudi za prodajo, katera prihaja vedno bolj živahnjša. Zeljne rastline uničevale so nam zopet stenice (šoštarji) kar ostudno. Šparglje, katero smo leta 1888. komaj obvarovali hrošča, poškodovali so pa kar grdo črvi. Skoraj polovico rastlin je uničenih. Zelenjad_{na}

semena smo spomladi izročili v prodajo gospodu Franu Kastelicu v Kandiji.

F. Gospodarski mrtvi inventar.

Gospodarski inventar se je pomnožil v letu 1889. za naslednje predmete: V stolpu smo napravili uro. Za drugo jelovo kipelno kad za belino kupili smo 162 po dva palca debelih jelovih dog.

Omislili smo si novo tehtnico za seno in slamo in sploh za krmo, eno kad (hrastovo, z železom okovano) za kisavo, eno hrastovo okovano kad, 12 drevesnih žagic in garnituro 15 nožev, vilic, žlic za učiteljski tečaj, za učence pa 12 skledic in 8 okrožnikov.

Sicer smo dokupili še raznega manjšega gospodarskega orodja, pokvarjeno smo pa dali popraviti. Za ves mrtvi gospodarski inventar potrošili smo 386 gold. 65 kr.

G. Šolski mrtvi inventar

se je pomnožil za hišno opravo v bolniški sobi in za več predmetov v spalnici učencev.

H. Gozdarstvo.

V hosti, kupljeni od Janeza Goloba iz Vrha, posekali smo za gradnjo stanovanja vrtnarjevega nekaj smrek za šperovce. Jeseni smo nagrabili v njej kolikor le mogoče veliko listja.

V hosti, dokupljeni od g. Frana Kastelica v Rudolfovem, nasekali smo spomladi eden voz leskovih prekel za fižol, jeseni pa eden voz krovnic za popravo slamnate strehe v Trški Gori. Nagrabili smo v njej tudi več voz listja. V novem parku pred gradom smo zasadili botanično-pomološki oddelek z reprezentanti vseh plemen naših sadnih rastlin. Sadili smo večinoma same divjake. Okoli oddelka pa smo nasadili zelo vse reprezentante naših gozdnih dreves in grmov. Jelovega drevja poslal nam je v ta namen gospod c. kr. deželni gozdarski nadzornik Vencel Goll iz Ljubljane brezplačno. Prijele so se čisto vse rastline. Botanični park bodemo v letu 1890. nadaljevali ter mu še dodali oddelek leptičnega vrtnega grmovja. Nekoliko takega grmovja poslal nam je g. Jos. Lenarčič z Vrhnike uže lani brezplačno.

III.

Poročilo o stavbah.

Nad zapadnim in severnim traktom gradu postavili smo popolnoma novo strešje in je pokrili z opeko, katere smo porabili 60.000. Ob enem smo izpeljali vse dimnike razen enega nad streho. Pod njo smo napravili sušilnico za meso. Pod novo streho vzhodnjega trakta smo dalje polagali opeknati tlak, kolikor je bilo opeke dobiti. To podstrešje smo ločili tudi s pregrajo od podstrešja severnega in južnega trakta zato, ker imamo v njem shranjeno žito.

Na stolp smo postavili strelovod, vso streho pa prekrili in ji ob treh straneh napravili žlebe.

Ob glavnem pročelji grajskem smo naredili čisto enostaven napustek. Stolp in pročelje smo, koder je bilo potreba, na novo ometali ter rumeno prepleskali.

V stanovanji adjunktovem in ravnateljevem smo napravili čisto nova znotranja okna, v stanovanji tretjega učitelja, v spalnicah učencev (na južni strani), v kemičnem laboratoriji in v bolnici pa nova zunanja poletnja okna. Nova okna, in sicer zunanja in notranja smo omislili tudi shrambi šolske kuhinje in jedilnici učencev. V stanovanji adjunktovem smo napravili troja nova vrata. V učni sobi prvoletnikov smo postavili novo železno peč. Na vrtu smo zgradili čisto novo stanovanje vrtnarju, pod streho pa napravili snažno sobo za vrtnarskega učenca. Na vrtu smo tudi naredili zraven rastlinjaka majhno toplico (Treibhaus) za cvetlice.

Na vrtu, oziroma v novem parku pred gradom, zgradili smo eno podrto škarpo iz nova, in sredi nje napravili 10 hrastovih stopnic.

V Trški Gori smo naredili zidanici novo slamnato streho na južni strani. Razen vseh teh stavbinskih del opravili smo še razna manjša. Kotle v svinjski kuhinji smo obzidali v novič, zazidali dva mostovžna obloka pri glavnih stopnicah ter ju nadomestili s starimi okni, v kleti za kisavo tik jedilnice za posle vzdali novo okence in pobelili vse 4 kuhinje dvakrat.
